

Povodí Lučního potoka: povodňová rizika a jejich řešení z pohledu představitelů dotčených obcí

V období listopad 2019 – leden 2020 byly provedeny rozhovory s představiteli obcí v povodí Lučního potoka na Litoměřicku¹. Jejich účelem bylo ověřit výstupy modelu potenciální retence vody a výšky odtoku a diskutovat opatření vhodná ke snížení povodňových škod. Tento leták shrnuje základní informace o studovaném území a výsledky provedeného šetření.

Popis povodí Lučního potoka

Luční potok² je pravostranným přítokem Labe, do kterého se vlévá necelý kilometr západně od Křešic. Pramení západně u Hlupic (nedaleko Lovečkovic) v nadmořské výšce 470 m a jeho délka je 12,3 km. Průměrný průtok v ústí do Labe je přibližně $0,15 \text{ m}^3 \cdot \text{s}^{-1}$. Plocha povodí činí přibližně 65 km^2 . Povodí toku zasahuje do sedmi menších obcí. Jeho horní část se rozkládá v Třebušínské hornatině, zatímco dolní část již náleží k Ploskovické pahorkatině. Tato poloha ovlivňuje také rozdíly v podloží a v charakteru terénu – zatímco horní část povodí je charakteristická vyšším převýšením v okolí hlouběji zaříznutého toku a celkově vyšší lesnatostí, dolní část povodí je mírně zvlněná a má převážně zemědělský charakter, kdy pouze úzká niva disponuje doprovodným dřevinným porostem a menší enklávy lesního porostu se nacházejí také uvnitř okolních zemědělských ploch. Tato situace nahrává zvýšenému splachu a plošné erozi v obdobích výrazných srážkových úhrnů.

Povodňová rizika

Výskyt povodní na Lučním potoce je poměrně častý. Vzhledem k charakteru toku se jedná zejména o povodně z přívalových dešťů (např. červen 2013, srpen 2014)³, ústí toku do Labe je pak náchylné taktéž k zaplavení zpětným vzduším při povodních na Labi (např. srpen 2002, březen-duben 2006, červen 2013)⁴. Povodí lze však považovat za velmi heterogenní – některé části jsou spíše zamokřené, v jiných částech se v posledních letech řeší problematika sucha.

Cíle rozhovorů s představiteli obcí

Samotným rozhovorům předcházela fokusní skupina (říjen 2019), jejímž cílem bylo společně diskutovat klíčové vodohospodářské problémy území. Následovaly polostrukturované rozhovory, jejichž cílem bylo:

určit, kde dochází k problémům s povodněmi a zda se jedná o stejná místa, která identifikoval srážko-odtokový model

zjistit, jaká opatření a kde považují představitelé obcí za vhodná ke snížení škod nebo k zadržení vody v krajině obecně

vyhodnotit míru spolupráce mezi různými aktéry v uceleném hydrologickém povodí

Mapa povodí Lučního potoka (modře) znázorňuje sídla obcí (podtržená)

Vnímání problémů s vodou

Všechny obce v povodí Lučního potoka byly v uplynulých 10–15 letech ohroženy povodněmi. Frekvence zejména lokálních povodní z přívalových srážek je velmi odlišná. Na dolním toku se v některých letech jednalo o několik událostí ročně. V letech 2018–2019 bylo aktuální spíše hydrologické a zemědělské sucho, proto některé z obcí snižování budoucích povodňových škod nyní nepovažují za prioritu. Jiné deklarují potřebu řešit povodně a sucho jako celek, a to retencí vody v krajině.

Snižování povodňových škod

Obce mají nastaven způsob vzájemného varování před příchodem povodňové vlny, čas na reakci je však pouze v řádu 1–2 hodin či desítek minut. Někdy nelze průběh bleskových povodní dobře odhadnout. Správci vodních toků na některých místech provedli zpevnění břehů, čištění koryt, opravy propustků. Někde zůstávají koryta neudržovaná a zarostlá náletovými dřevinami. Realizovalo se několik povodňových hrází.

Většina obcí identifikovala různé možnosti retence vody v ploše povodí (tabulka 1). Jde zejména o podporu rozlivů v zamokřených místech podél vodních

Tabulka 1: Uvažovaná opatření pro zádrž vody v krajině

Obec ⁵	Uvažované opatření	Vlastník pozemků	Překážky
Třebušín (561 obyv.)	Obcí vytipováno 5-6 různých míst vhodných pro rozlivy a revitalizace toků	Obec, soukromník, Lesy ČR	Nedostatek kapacit obce na projektovou přípravu a technické řešení Obtížná domluva koordinovaného postupu s Lesy ČR tam, kde je nezbytná Vlastnické vztahy (ale ne u všech lokalit)
Křešice (1445 obyv.)	Obnova obecní nádrže, Vybudování suchého poldru	Obec, soukromník, Lesy ČR	Nečinnost Lesů ČR (plánovaný poldr na toku) Vlastnické vztahy (řešitelné výměnou) Obec je na dolním toku, sama toho mnoho nezmůže
Chudoslavice (169 obyv.)	Obcí vytipováno místo na toku vhodné pro menší poldr, Lesy ČR mají plán revitalizace potoka	Soukromník, Lesy ČR	Nedostatek kapacit obce na projektovou přípravu a technické řešení Vlastnické vztahy (směny pozemků trvají dlouho) Nemohou provést KPÚ (nedostatek státních pozemků k výměně)
Horní Řepčice (103 obyv.)	Vybudování rybníka (soukromník)	Soukromník	Z důvodu velikosti obce není kapacita na řešení jiných než urgentních věcí. Iniciativu musí převzít jiné subjekty
Ploskovice (449 obyv.)	Obnova rybníka z dotace Obnova cest, aleje	Obec, SPÚ (usilují o bezúplatný převod majetku)	Vlastnické vztahy (v řešení) Velké časové prodlevy (změny ÚP atd.) Náročná administrativa
Býčkovice (297 obyv.)	Obcí vytipována místa pro revitalizace toku, tůně, Plány na obnovu remízků, cest, dělení polí, Nový rybník	Soukromník, stát, obec	Plánované KPÚ by mohly napomoci vyřešit řadu věcí Nedostatek kapacit obce na projektovou přípravu a technické řešení jednotlivých opatření ve vlastní režii Nesolidní jednání ze strany Lesů ČR

toků, zakládání a obnovu tůní, čištění nádrží, revitalizaci zanedbaných vodních toků, řízenou retenci v suchých poldrech. Komplexní pozemkové úpravy (KPÚ) – tam, kde jsou možné – jsou chápány jako podpůrný nástroj pro zvyšování přírodě blízké fragmentace krajiny (cesty, aleje) a podporu zádrže vody v krajině. Obce uvedly řadu překážek realizace uvažovaných opatření nebo pomalého postupu.

Spolupráce aktérů

Obce kriticky hodnotí působení správců vodních toků, zejména Lesů ČR. Ačkoliv existuje prostor pro spolupráci na opatřeních zasahujících na obecní pozemky, které přiléhají k vodním tokům, není tento využit. Správci postupují podle svého plánu prací, zpětnou vazbu či nápady obcí dle vyjádření obcí spíše nezohledňují. Na druhou stranu potřebují součinnost obcí týkající se vypořádání majetkových vztahů. Jak správci vodních toků, tak orgány ochrany přírody a krajiny (např. Správa CHKO), by mohli sloužit jako přirození odborníci, ale zejména podpůrní partneři pro obce. Ty často vidí prostor pro rozliv či zádrž přívalových srážek, ale nemají kapacity na odbornou projektovou přípravu. Obce mohou zvážit koordinovaný postup vůči těmto odborným aktérům, aby se řešilo povodí jako hydrologický celek. Charakter povodí a řešené problémy ukázaly, že existuje značný prostor pro spolupráci a koordinaci mezi obcemi. Jednotlivé obce mají různé možnosti a kapacity k plánování a realizaci maloplošných retenčních opatření. Podpora rozlivů v horních částech povodí snižuje povodňová rizika níže po proudu. Zatímco někde byla identifikována vhodná rozlivová místa, ale nejsou kapacity na posouzení nápadů směrem k realizaci, v jiných částech povodí je to spíše naopak. Meziobecní spolupráce je v území formálně ustanovena, ale ve vztahu k řešení povodňových škod a vody v krajině je označována za neakceschopnou. Část obcí nevidí přidanou hodnotu své účasti. Byly zmíněny konflikty v minulosti, kdy obce na horním toku měly pocit, že jsou obviňovány z působení povodňových škod na dolním toku. Existující struktury je tedy potřeba restartovat.

Shrnutí a doporučení

- Vodu v krajině lze zadržet různými způsoby, kdy neřízená retence (přirozený rozliv, podpora vsakování, vhodně lokalizované a navržené drobné vodní plochy) je multifunkční, řízená retence (poldry) si klade za cíl zejména snížit povodňové škody níže po proudu.
- Realizace maloplošných retenčních opatření není drahá, ale jejich příprava vyžaduje čas a koordinaci aktérů (vlastníci, obce, správci povodí).
- Platí, že čím menší obec, tím méně existuje kapacit na přípravu retenčních opatření, a to i v případě, že obec vidí, co a kde by šlo realizovat.

Doporučení 1: Na základě rozhovorů a terénních inspekcí se zástupci obcí byla identifikována místa působící problémy, jakož i místa vhodná pro retenční opatření. Lokalizaci těchto míst lze podpořit daty srážko-odtokového modelování.

Doporučení 2: Jak shoda mezi modelem a zkušenostmi zástupců obcí, tak zjištěné bariéry poukazují na vhodnost ustavení pracovní skupiny za účasti obcí, správců toků a ochrany přírody a krajiny, jejímž cílem by bylo najít shodu pro konkrétní opatření v území.

¹Zástupci obce Staňkovice nebyli zastíženi, nicméně celé šetření umožnilo i tak získat poměrně reprezentativní výsledky.

²Studovaný tok nezaměňovat se stejnojmenným tokem, který pramení severozápadně od Náchkovic v Českém středohoří (prameny obou toků jsou od sebe vzdáleny pouze okolo 5 km), protéká zubnickým údolím a do Labe se vlévá v Malém Březně.

³<http://www.kresice.cz/lucni-poto-1-2-6-2013/d-3200>;

https://www.poh.cz/assets/File.ashx?id_org=200341&id_dokumenty=2795

⁴<http://www.sdhkresice.cz/povodne/>

⁵Počet obyvatel k 1. 1. 2020 dle ČSÚ